

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань соціальної
політики, зайнятості та
пенсійного забезпечення
Денісовій Л.Л.

Шановна Людмиле Леонтівно!

Державне агентство України з питань відновлення Донбасу (далі – Агентство) розглянуло лист Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення (далі – Комітет) від 21.09.2015 № 04-34/13-232703 про надання інформації щодо підготовки виїзного засідання Комітету у м. Херсон та повідомляє наступне.

Агентство створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10.09.2014 № 442. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.06.2015 призначено керівника Агентства.

07 липня 2015 року Агентство внесено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Агентство відповідно до Положення про Державне агентство України з питань відновлення Донбасу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 655, має наступні повноваження у сфері щодо забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб:

- ✓ - збір та аналіз інформації про необхідність забезпечення житлом, надання медичної допомоги та вирішення інших питань соціального захисту переміщених осіб з Донецької та Луганської областей;
- ✓ - сприяння в установленому законодавством порядку соціальному забезпеченню переміщених осіб з Донецької та Луганської областей.

Реалізуючи вказані завдання, Агентством було виявлено значне розосередження повноважень між різними органами виконавчої влади щодо забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО).

Так, відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі – закон про ВПО) повноваження з питань забезпечення прав і свобод ВПО мають такі центральні органи виконавчої влади :

1. Міністерство соціальної політики України;
2. Державна міграційна служба України;
3. Міністерство охорони здоров'я України;
4. Державна служба зайнятості України;
5. Міністерство освіти і науки України;
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій.

Натомість, в структурі деяких із вказаних органів виконавчої влади навіть відсутні структурні підрозділи, які займаються проблемами ВПО.

Відповідно до законодавства загальний контроль за діяльністю органів виконавчої влади щодо вжиття ними необхідних заходів із забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб покладено на Кабінет Міністрів України, але єдиний координуючий орган

та член Уряду, які забезпечували б належний рівень координації з цього питання, не визначені.

Зазначимо, що Агентство на сьогоднішній день, не може бути таким координуючим органом, тому що не наділено відповідними повноваженнями.

В той же час, на необхідності визначення (створення) та функціонування такого органу наголошують і міжнародні організації, через які надається технічна допомога та фінансова підтримка з боку міжнародної спільноти.

Вказані міжнародні організації, реагуючи на потреби з економічної відбудови, вирішення проблем ВПО та встановлення миру на тих територіях, що прямо або опосередковано зазнали впливу конфлікту, підготували стратегічний документ - звіт спільної місії Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй та Світового банку «Оцінка відновлення та розбудови миру в Україні» (далі - ОВРМ).

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 797-р ОВРМ було схвалено Урядом і рекомендовано щодо використання у роботі міністерств, інших центральних органів виконавчої влади.

У цьому документі зроблено оцінку наслідків конфлікту та визначено основні пріоритетні напрямки відновлення життєдіяльності та розбудови миру на територіях Східної України, уражених конфліктом за трьома стратегічними компонентами:

- стратегічний компонент 1. Відновлення ключових об'єктів інфраструктури та соціальних послуг;
- стратегічний компонент 2. Заохочення економічного відновлення;
- стратегічний компонент 3. Зміцнення соціальної стійкості, розбудова миру та громадської безпеки.

Агентство вже активно працює над впровадженням окремих заходів, передбачених ОВРМ.

Подолання наслідків конфлікту та підтримка ВПО потребує належного, гнучкого та оперативного фінансування.

Можна виокремити наступні джерела фінансування: бюджетні кошти, кошти надані за двосторонніми угодами України та іноземними країнами, кредитні ресурси та кошти донорів (так звані гранти).

Залучення і використання будь-якої міжнародної допомоги (грантів) в Україні здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги», яка передбачає складні і тривалі процедури оформлення такої допомоги. Беручи до уваги зазначене, існує потреба у створенні інших механізмів залучення фінансування для подолання наслідків конфлікту на сході України.

Грунтуючись на досвіді залучення коштів іншими країнами на потреби постконфліктного відновлення, існує можливість використати модель, яка вже зарекомендувала себе у світі як один з дієвих фінансових механізмів. Це створення Цільового фонду за участі багатьох партнерів (далі - Цільовий фонд).

Так, згідно чинного українського законодавства, міжнародна технічна допомога може бути залучена тільки за умови наявності конкретного проекту, заздалегідь відомого донора та суми коштів, що буде виділена. Механізм же Цільового фонду не передбачає таких жорстких рамок; збір коштів здійснюється за трастовим принципом, не ставлячи передумовою персоналії донорів, розмір їх вкладів та наявність конкретних проектів, на які буде витрачено кошти. На практиці такий підхід є більш ефективним, оскільки дозволяє залучати кошти без прив'язки до конкретних проектів і донорів та акумулювати кошти для фінансування різних проектів в межах єдиної генеральної лінії (задля якої створюється фонд). Крім того, такий механізм є більш прийнятним для донорів, оскільки не створює для них додаткових зобов'язань, як при реєстрації та моніторингу проектів міжнародної технічної допомоги.

У випадку України, Цільовий фонд матиме такі переваги:

1. Підтримка загальної сумісності заходів з відновлення та відбудови миру через заповнення критичних прогалин та підтримки пріоритетних заходів, що не отримали достатнього фінансування.
2. Підтримка зусиль уряду з координації всіх заходів з відновлення та відбудови миру через визначення та моніторинг відповідного фінансування, координація аналітичної роботи, оцінок, технічної допомоги.
3. Підтримка реалізації пріоритетів, що не охоплені бюджетним чи кредитним фінансуванням, і де ООН та його місцеві та міжнародні партнери мають практичний досвід.

При вирішенні проблем ВПО, крім належного фінансування, потребує уваги і якість соціальних послуг, необхідність яких обумовлена їх переміщенням. Передумовою оперативного і ефективного реагування на потреби цієї категорії населення є належне функціонування Єдиної інформаційної бази даних про взятих на облік внутрішньо переміщених осіб, порядок формування та ведення якої затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 509 (зі змінами).

На сьогоднішній день ця база не містить всієї необхідної інформації для належного реагування щодо вирішення проблем ВПО. За нашим переконанням, ця база повинна містити крім персональних даних, вичерпні дані про потреби ВПО, забезпечувати використання даних вже з існуючих Державних реєстрів та електронний обмін інформацією між іншими органами виконавчої влади (ПФ, Державна служба зайнятості, Державна міграційна служба), а також надавати можливість впровадження електронних сервісів для ВПО при отриманні соціальних послуг. (Більш детальний аналіз недоліків існуючої бази наведено у додатку 1).

Таким чином, для удосконалення бази обліку, на нашу думку, необхідно трансформувати її у Державний реєстр внутрішньо переміщених осіб, який буде містити вичерпні та достовірні дані щодо ВПО та їх потреби.

На необхідності створення такого реєстру зазначають як численні громадські організації ВПО, так і міжнародні організації (ОСНА, Міжнародний Комітет Червоного Хреста, Данська рада у справах біженців), з якими постійно співпрацює Агентство.

Актуальним залишається питання компенсації за зруйноване або пошкоджене житло, відшкодування збитків фізичним особам, майно яких постраждало під час проведення антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях. Не вирішення цих проблем призводить до загострення соціальної напруженості, а також послаблює довіру до держави.

До Верховної Ради України внесено та зареєстровано ряд законопроектів з даної тематики (додаток 2). Враховуючи надвисоку актуальність даної проблематики, було б доречним прискорити їх розгляд.

Беручи до уваги вищевикладене, пропонуємо наступні **пропозиції до проекту рекомендацій** Комітету:

1. Ініціювати внесення змін до законодавства України в частині визначення (створення) єдиного координуючого органу виконавчої влади та визначення члену Уряду з метою забезпечення належного рівня координації щодо питань соціального захисту, дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

2. Ініціювати створення в центральних органах виконавчої влади, до повноважень яких входять питання соціального захисту, дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, окремих структурних підрозділів, а також визначення відповідального з цих питань на рівні заступника керівника ЦОВВ.

3. Вважати за доцільне створення Цільового фонду за участі багатьох партнерів з одночасним спрощенням процедури залучення та використання міжнародної допомоги для відбудови і розвитку миру на сході України.

4. Внести клопотання щодо першочергового (термінового) розгляду Верховною Радою України законопроектів щодо компенсації за зруйноване або пошкоджене житло, відшкодування збитків фізичним особам, майно яких постраждало під час проведення

антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях, які вже внесено до Верховної Ради України (додаток 2) або альтернативних законопроектів.

5. Ініціювати внесення змін до законодавства щодо трансформації існуючої Єдиної інформаційної бази даних про взятих на облік внутрішньо переміщених осіб у Державний реєстр внутрішньо переміщених осіб, який буде містити вичерпні дані про потреби ВПО, забезпечувати використання даних вже з існуючих Державних реєстрів, електронний обмін інформацією між органами виконавчої влади (ПФ, Державна служба зайнятості, Державна міграційна служба).

Інформація щодо недоліків функціонування Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб

Необхідно зазначити, що на сьогоднішній день Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб **не відповідає існуючим потребам щодо обліку ВПО, а саме:**

1) не дозволяє отримати та проаналізувати інформацію щодо **неповнолітніх дітей**, які переміщуються із зони АТО разом з батьками: якщо у родині декілька дітей, при формуванні виборки з бази (реєстр за певним критерієм) відображається інформація **тільки по першій записаній у базі дитині**, не відображається **рік народження** дитини, неможливо здійснити виборки дітей **шкільного/дошкільного віку**;

2) неможливо сформувати дані щодо **працюючих і не працюючих ВПО** (інформація щодо працевлаштування від Державної служби зайнятості підшивається у паперовому вигляді до особистої справи ВПО і не актуалізується в автоматичному режимі);

3) неможливо відслідкувати внутрішньо переміщених осіб окремо з території Криму і з території Донецької та Луганської областей. Пошук у базі відбувається тільки по населеним пунктам;

4) дані для формування бази з Державної служби зайнятості, Державної міграційної служби вносяться **вручну**, при цьому обмін даними здійснюється щотижня. У зв'язку з недостатньою кількістю працівників та великим обсягом інформації **не проставляється відмітка ДМС** щодо перебування ВПО за зареєстрованим місцем проживання;

5) база не дозволяє зробити виборку ВПО за певний проміжок часу (дані формуються накопичувальним підсумком і станом, наприклад, на 25.09.2015 неможливо вибрати перелік ВПО, взятих на облік з 01.06.2015 по 25.06.2015. Фактично відображається перелік всіх зареєстрованих в базі осіб до 25.06.2015);

6) інформація щодо **потреб ВПО**, вказаних в заявах при постановці на облік, фіксується в базі, але у зв'язку з **перевантаженням працівників** місцевих управлінь соціального захисту населення, не ставиться «відмітка» про їх виконання: не відображається робота по задоволенню вказаних в заявах освітніх, побутових та інших потреб.

Таким чином, на сьогоднішній день Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб:

1. Не забезпечує отримання **реального аналізу** щодо переміщення ВПО.

2. Не відображає всієї необхідної **інформації щодо потреб ВПО** (у заяві про взяття на облік ВПО, форма якої затверджена наказом Мінсоцполітики від 08.10.2014 №738, запитується інформація, що не в повній мірі відображає відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби. На сьогоднішній день зі змісту заяви не можливо встановити освітній рівень та професію ВПО. Існуючий стан справ не дозволяє визначити пріоритети для подальшої допомоги внутрішньо переміщеним особам, з урахуванням особливостей потреб для кожної категорії.

3. Не дозволяє **оперативно використовувати цю інформацію**, здійснювати **обмін даними** бази в режимі «реального часу» між відповідними державними органами, які надають соціальні послуги для ВПО (ПФ, Державна служба зайнятості, Державна міграційна служба – обмін інформацією відбувається на визначену дату). Інформація, яка заноситься в базу, на момент внесення акумулюється лише у базі відповідного територіального управління соціального захисту, а потім на кінець дня вона акумулюється на рівні Департаментів соціального захисту обласних ОДА, у свою чергу дані ОДА щоденно узагальнюються Мінсоцполітики. **Прямий доступ до інформації відсутній.**

Перелік законопроектів

щодо компенсації за зруйноване або пошкоджене житло, відшкодування збитків фізичним особам, майно яких постраждало під час проведення антитерористичної операції у Донецькій та Луганській областях, які вже внесено до Верховної Ради України:

проект Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" (щодо компенсації вартості пошкодженого майна), реєстр. № 2167 від 18.02.2015;

проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2015 рік" (щодо видатків на відновлення житла населення, пошкодженого (зруйнованого) внаслідок проведення антитерористичної операції), реєстр. № 2537а від 28.08.2015;

проект Закону про внесення зміни до пункту 24 розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України (щодо перерозподілу видатків місцевих бюджетів тимчасово окупованих територій), реєстр. № 2550а від 31.08.2015.